

8. Фулоп К. Франчайзинг. Маркетинг / Под ред. М. Бейкера. — Спб.: Питер, 2002. — с. 854

Annotation. In the article it is analysed the state and legislative base of франчайзингу. Certainly key moments application of small and middle business of франчайзингу is offered enterprises as a new contractual form of realization of business activity.

Key words: business, brand, франчайзинг, франчайзер, франчайзі, royalty, пашуальний payment, license.

УДК: 338.569.4:477.456

О.С. Олійник, старший викладач КПНУ імені Івана Огієнка

РОЛЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СПИРТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розкривається питання диверсифікації підприємств спиртової галузі. Виявленні переваги та недоліки диверсифікації, а також зазначена необхідність диверсифікації, як забезпечення роботою раніше зайнятих працівників у виробництві і зменшення соціальної напруги в суспільстві.

Ключові слова: диверсифікація, спиртова галузь, працівники.

У ринковій економіці, яка характеризується різноманітними змінами умов зовнішнього та внутрішнього середовища, підприємства не зможуть досягти успіху, якщо не будуть намагатися вчасно адаптуватися до тих чи інших коливань конкурентного ринку, а отже, будуть вимушені його покинути. Тому, для продовження виробництва продукції, а також для збереження зайнятих трудових ресурсів необхідно здійснювати гнучку політику та створювати умови для стабілізації та їх росту. Джерелом якісного зростання підприємства може бути диверсифікація його діяльності.

Аналізом диверсифікації займалися такі іноземні дослідники як І. Ансофф, М. Портер, Б. Карлофф, Ф. Котлер, Р. Румельт, Р. Кох, А.А. Томпсон, А.Дж. Стрікленд, Пітер Дойль, Ендрю Кемпбел, Д. Аакер, Марциал Паск'є, Ральф Лемац, Рогер. М. Кунц та інші. В останні роки з'явився ряд наукових праць вітчизняних вчених, в яких описуються питання даної проблематики, зокрема І. Бланка, В. Вітлінського, А.П. Наливайка, В.Г. Андрійчука, О.Л. Устенка, В.Д. Немцова, Л.Є. Довганя, С. Наконечного, А. Пересади та інших.

Узагальнюючи теоретичні та практичні результати досліджень зарубіжних і вітчизняних авторів, присвячених питанням диверсифікації, можемо зробити висновок про важливість та необхідність цього процесу для стратегічного управління діяльністю підприємств спиртової галузі. Адже за сучасних умов ринкової економіки диверсифікація відіграє значну роль і займає першочергове місце в підтримці рівня ефективної діяльності підприємств різних форм власності та сфер господарювання.

В умовах посилення конкурентної боротьби, необхідності пристосування бізнесу до швидких структурних змін важливого значення набуває диверсифікація, тобто вихід за межі основного бізнесу, проникнення в нові галузі та сфери господарства. Нинішній стан та тенденції розвитку соціально-економічної ситуації в аграрній і переробній сфері вимагають диверсифікаційних змін. Ці зміни мають забезпечити перехід від однобічної структури виробництва до багатопрофільної, а відповідно, якщо не розширити чисельність працевлаштованих то хоча би забезпечити роботою раніше зайнятих у виробництві працівників і зменшити соціальну напругу в суспільстві.

Реформування відносин власності в аграрному секторі і на підприємствах спиртової галузі, дає можливість сільському населенню отримувати доходи від різноманітних видів діяльності, які не суперечать чинному законодавству. В таких умовах важливим шляхом боротьби з безробіттям на селі є поширення підприємництва. Позитивне значення цього виду діяльності криється не лише у можливості одержання доходів, але й у спробі особистості реалізувати себе на новому професійному підґрунті.

Розташування переробних промислів безпосередньо на території сировинних зон забезпечить значний економічний ефект підприємствам, що пов'язано з меншими транспортними витратами на поставку сировини до місця переробки, збереженням високих якісних кондицій продукції сільського господарства, а, як результат, нижчою собівартістю та більшою конкурентоспроможністю на споживчому ринку. Крім того, розвиток малих підприємств з переробки сільськогосподарської продукції наблизить фермерів та інших виробників сировини до місця збуту продукції. Малі підприємства мають значні перевагами порівняно з великими, що пояснюється можливістю швидшої адаптації до потреб ринку, зміною асортименту продукції у разі потреби. Разом з тим, як свідчить закордонний досвід, саме за рахунок малого підприємництва відбувається становлення середнього класу, а як наслідок — підвищення рівня життя і розв'язання проблем бідності. Тому, на наш погляд, у сучасних умовах широкомасштабний розвиток малих підприємств є невикористаним резервом, який дасть можливість створити нові робочі місця і зменшити напругу на ринку праці. Відповідно до «Програми розвитку сільських територій на 2004-2010

роки» кількість суб'єктів малого підприємництва у сільському господарстві за період до 2010 р. зросте на 57,8 %, тобто їх налічуватиметься 958 одиниць, що при існуючій середній кількості працюючих на одному малому підприємстві дасть змогу працевлаштувати 3159 осіб. Зменшення безробітних на дану величину за умови реєстрації останніх у центрах зайнятості й отримання мінімального розміру допомоги по безробіттю протягом 180 календарних днів сприятиме заощадженню близько видатків Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття. Це дасть можливість направити кошти на створення додаткових робочих місць і проведення інших дієвих заходів соціального захисту на ринку праці. Зокрема, ці фінансові ресурси можуть бути джерелом створення робочих місць дотаційного характеру.

Варто зазначити, що перш за все диверсифікація є перспективною стратегією бізнесу, а не простим механічним процесом, а тому їй властиві певні переваги. Наприклад, за допомогою диверсифікації може здійснюватися: зниження підприємницького ризику за рахунок отримання прибутків і розміщення капіталу в різних галузях, що по-різному потерпають від кон'юнктурних змін на ринку; досягнення енергетичного ефекту в різних сферах діяльності, що в свою чергу, є передумовою зменшення витрат на ведення виробництва і в кінцевому результаті, підвищення споживчого попиту на продукцію; створення передумов для стабілізації потоку доходів, оскільки диверсифікація є вигідною як працівникам підприємства, так і постачальникам, і споживачам; збільшення прибутковості підприємства в довгостроковій перспективі; ефективна політика управлінського персоналу, що дає змогу покращити діяльність підприємства; залучення інвестицій, тобто довгострокових вкладень капіталу для можливості забезпечення ефективної діяльності підприємства, а саме отримання прибутку; підвищення конкурентоздатності підприємства в результаті задоволення потреб споживачів за рахунок розширення номенклатури та асортименту продукції; більш повне завантаження виробничих потужностей; ефективніше використання сировини, матеріалів, технологій; збереження виробничого потенціалу в тому числі і трудового.

Необхідно підкреслити, що, крім зазначених переваг, на жаль, диверсифікація діяльності підприємства має певні недоліки; так при входженні в нову галузь підсилюються потенційні проблеми управління диверсифікованим підприємством спиртової галузі; суттєвим є необхідність перепідготовки, перепрофілювання і навчання спеціалістів; у випадку неспорідненої диверсифікації виникає неможливість використання стратегічної відповідності в якості додаткового джерела створення конкурентних переваг; проблемою є висока вартість входження на нові ринки; в результаті здійснення диверсифікації

можливим є зростання собівартості продукції та ризик недоотримання запланованого прибутку; важливим є те, що будь-яке збільшення різноманітності видів діяльності призводить до ускладнення ведення бухгалтерського обліку, аналізу фінансових результатів.

Беручи до уваги вищезгадані недоліки, необхідно відзначити, що перед початком диверсифікації керівництву підприємства необхідно ретельно розглянути та зважити всі свої потенційні можливості, щоб не допустити появи негативних сторін даного явища.

Загалом, диверсифікація спиртових підприємств є важливою складовою частиною структури сучасної ринкової економіки. Вона стимулює прагнення господарюючого суб'єкта в умовах конкуренції зміцнити своє положення на ринку, своєчасно реагувати на зміни економічної кон'юнктури, забезпечити ефективність своєї діяльності. Здійснення диверсифікації направлене на підвищення динамічності ринкової економіки, швидку зміну попиту, виникнення великої кількості нових галузей та ринків продукції.

Отже, диверсифікація діяльності в першу чергу є захисною або утримуючою стратегією бізнесу, яка дозволяє підприємствам «не потопати» в динамічному ринковому середовищі складної економічної кон'юнктури за рахунок розширення своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Бойко П. Спиртова галузь: є перспективи розвитку/ П. Бойко // Харчова і переробна промисловість. — 2001. — № 6. — С. 22-24.
2. Технологія спирту. В.О. Маринченко, В.А. Домарецький, П.Л. Шиян, В.М. Швець, П.С. Циганков, І.Д. Жолнер. / Під ред. проф. В.О. Маринченка. — Вінниця: «Поділля-2000», 2003. — 496 с.

Annotation. The question of diversification of enterprises of alcoholic industry opens up in the article. Exposure of advantage and lacks of diversification, and also noted necessity of diversification, as providing work before the concerned workers in a production and diminishing of social tension in society.

Key words: diversification, alcoholic industry, workers.